

28 Şubat: Talebi Olan Vaadi Olmayan Müdahale

28 ŞUBAT: TALEBİ OLAN VAADİ OLMAYAN MÜDAHALE*

CEVAT ÖZKAYA

28 postmodern darbesinin beşinci sene-i devriyesini idrak ediyoruz. 28 Şubat 1997'de gerçekleşen bu darbenin anlamı üzerinde ısrarla ve tekraren durmanın gerekliliğine inandığımız için bu yazıyı yazmak mecburiyetini hissettik.

Hatırlanacağı gibi bu tarihte, "Millî Güvenlik Kurulunu meşrulaştırıcı bir araç olarak kullanmak suretiyle, Türkiye'nin tüm toplumsal hayatını denetim altına almak ve yeniden, biçimlendirmek üzere demokratik ve siyasal güçleri safdışı bırakan girişim yapılmıştı".

Dönemin iktidarı ögürlüğe dönük tüm kazanımları devre dışına iten bu müdahaleye, meşru yolları kullanarak en ufak bir direniş gösterememişti. Muhalefet partileri ise, siyasal rakiplerinin her ne vasiyetle olursa olsun- iktidardan uzaklaştırılmalarını, kendi iktidarlarına(!) giden yolu açacağı gerekçesiyle ses çıkarmamışlar, hatta desteklemişlerdi.

Türkiye'de başlangıcından bu yana siyasetin seçilmiş aktörleri, kendilerine seçmen tarafından tevdi edilen ülkeyi yönetme görevini, hemen hiçbir dönemde korkusuz ve özgür bir biçimde gerçekleştirememişlerdir. Onlar her ne kadar halktan, seçmenden yönetim vizesi almış olsalar da, sistemin yazılı olmayan kuralları gereği, ik-

tidarı başka kurumlara lüzumundan fazla paylaşmak zorunda kalmışlardır. Hatta bazı dönemlerde -28 Şubat'ta olduğu gibi- bir takım kurumların vesayeti hatta himayesi altına girerek, halktan aldıkları reyin hilafına uygulamalar sergilemek durumunda olmuşlardır.

28 Şubat darbesinin hemen akabinde kurulan hükümetin Başbakanı olan Mesut Yılmaz "TSK ülkemizdeki en önemli kurumlardan biridir. Bir önceki hükümete karşı başlatılan halk dayanışmasını onlar başlattı. Ve bizim hükümetimiz de bu konsensüsün üzerine kuruldu."¹ diyordu.

Sistem içinde iktidarların nasıl el değiştireceğine ilişkin kurallar vardır. İktidar bu kuralların dışında el değiştirirse böyle bir rejim demokratik olma vasfını kaybeder.

Yukarıdaki alıntıda Mesut Yılmaz'ın söylediği gibi, siyasal partiler dışında bir grup, bir kurum, seçilmiş iktidara karşı -velev ki ismine halk dayanışması(!) densin- bir eylemi başlatabiliyorsa, bu en azından rejimin kurallarına aykırı, vahim bir durumdur.

Bundan daha vahim olanı, vahim gereği olan siyasal mücadeleyi yapmadan, bir siyasal partinin, sistemin kuralları dışında kendisine sunulan bir iktidarı kabul etmesidir.

İktidarın, sistem gereği seçimle

el değiştirmesi gerekirken, bu işi seçimsiz yapmaya çalışanlar ne kadar yanlış yapıyorlarsa, böylesi bir iktidara talip olan siyasal kişiler ve partiler de onunla kıyaslanamayacak ölçüde vahim bir hata yapıyor demektir. Bu hataların her ikisi de 28 Şubat'ta faslasıyla işlenmiştir. Siyasal hayatımızın bu kadar kırılğan, derinliksiz, hatta kimliksiz oluşunda siyasal aktörlerimizin ve partilerimizin, bu oportünist, ahlâki olmayan eylem ve tercihleri birinci derecede etkindir. Nitekim 28 Şubat sonrasında oluşturulan hükümetlerin ve temelde TBMM'nin düştüğü acziyeti, bu ilkesiz ve oportünist tutumun tabii bir sonucu olarak görmek gerekir.

28 Şubat Yerli Bir Proje mi?

Türkiye'de siyasal hayata yapılan müdahalelerin görünür, zahiri bir takım iç sebepleri ve iç dinamikleri varolduğu hep söylenmiştir. Ancak bu sebeplerin ne kadarının gerçek, ne kadarının mürettep olduğu hep tartışma konusu olmuştur.

27 Mayıs'ın gerekçesi olarak ileri sürülen iddiaların bir büyük bölümünün gerçek olmadığını daha sonra öğrendik. 12 Mart'ın görünür sebebinin ötesinde bir iç iktidar mücadelesinin ürünü olduğu, müdahaleyi gerçekleştirenlerin bile zımni olarak inkar etmedikleri bir gerçek olarak ortaya çıkmış durumda.

12 Eylül müdahalesi ise, yıllardır terör belasına muhatap olmuş halkın, can telaşı ile talep ettiği bir hareket olmuştur. Ancak halkı bu can telaşına düşüren terörün sahibi mi, mürettep mi olduğu sorusu daima sorulagelmıştır. O kadar ki

28 Şubat darbesinin aktörlerinin en önemlilerinden biri olan Sayın Demirel 12 Eylül müdahalesi ile iktidarını bırakmak zorunda kaldığında, teröre ilişkin kuşkularını şu sözlerle ifade etmişti: "11 Eylül'de göklere çıkan terör, 12 Eylül'de ne oldu da hemen kesildi."

Dolayısıyla müdahalelerin mahiyetini anlamak için, görünenin arkasını bilmeye ve anlamlandırmaya çalışmak gerekir. Böyle bir bakış, müdahalelerin sadece iç dinamiklere bağlı olmadığını, dış dinamiklerin iç dinamikleri de harekete geçirecek kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır. 28 Şubat'a gelene kadar yapılan üç müdahalede, dış dinamiklerin etkisi yazılan kitaplar ve yayınlanan hatıralarla, çok fazla kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya konmuştur. 28 Şubat post-modern darbesi daha yeni olması hasebiyle, henüz hatıralara konu olmadığı için, dış dinamiğe ilişkin itiraf mahiyetinde verilere sahip değiliz. Ancak cereyan eden olayları anlamlandırarak bir kanaate varabiliriz.

Yeni Soğuk Savaş Döneminin İlk Müdahalesi: 28 Şubat

Sovyetlerin dağılması ve soğuk savaşın bitişinden sonra, batı dünyası yeni bir zıtlasma, yeni bir tehlike konsepti üretmek durumunda kaldı. Akla ilk gelen tehlike, komünizme karşı ittifak çerçevesinde, tarihsel zıtlık konumu paranteze alınmış olan İslam oldu. Yeni soğuk savaşın başlatıcılarından Margaret Thatcher 1991 yılında Moskova'da şöyle diyordu: "Artık Doğu-Batı zıtlasma kesin olarak son bulmuştur. Yeni kutuplaşma Batı ile Akdeniz ve Orta-Doğu havzasındaki fundamentalist (siz bunu İslâm diye okuyabilirsiniz. C.Ö.) cereyanlar arasında oluşmaktadır."⁷

Burada dikkati çeken önemli vurgulardan biri kutuplaşma, diğeri de kutuplaşmanın olacağı coğrafyadır. Öncelikle, kutuplaşmanın batı dünyasının vazgeçilmez ihtiyacı olduğunu anlıyoruz. Bir kutuplaşma, bir gerginlik bittiyse, mütiake yenisi bulunmalı, yoksa

inşa edilmelidir. İkincisi soğuk savaş dönemi ittifakının çözüldüğü ve müttefikin, karşı kutup haline geldiğinin vurgulanmasıdır. Açıkta "İslam" kelimesi telaffuz edilmiyor, ancak çizilen coğrafyadan yeni karşı kutbun, yeni düşmanın İslam olduğu açıkça anlaşılıyor.

Nitekim bu starttan sonra, uluslararası batılı kurumların yöneticileri de aynı tehlikeye vurgu yapan beyanlarda bulundular. Komünizm tehlikesi karşısında müttefik olan ve batı tarafı yönetimlerin hakim olduğu ülkelerde, bu durum dolayısıyla biraz müsamaha edilen İslam'a karşı bir süteç başlatılmıştır artık. Batı dünyasında oluşan bu tavır, batı yanlısı yönetimlerin kendi ülkelerinde İslam'ı azaltma yönünde harekete geçmelerine imkan ve fırsat vermiştir. Bu yöneticilerin, Batı'nın vazgeçilmez değerleri gibi takdim edilen, insan hakları, düşünce özgürlüğü, seçim, demokrasi vb. gibi değerleri dikkate alınmadan kendi halklarına karşı yürüttükleri mücadele, genelde batılı yönetimlerin en ufak bir sahici

eleştirisine muhatap olmamıştır.

Nitekim 1993'te Berlin'de yapılan Kuzey Atlantik Assamblesi'ne sunulan bir rapordaki satırlar bu durumu açıkça ortaya koymaktadır: "Nato ülkelerinin çoğunluğu Kuzey Afrika'da İslam'ın tırmanışı karşısında, "İranlaşma" korkusuyla İslami hareketlere baskı yapan hükümetlere destek verdiler. Tunus Devlet Başkanı Bin Ali, çoğulcu demokrasiye geçeceği yönünde sözlerinden cayınca, Barı tepki göstermedi. Cezayir'de demokrasiye geçiş askerler tarafından engellenince Avrupa'dan hiç itiraz gelmedi. Cezayir, eleştiri yerine Batı bankalarından kredi aldı. İslami muhalefeti acımasızca susturan Fas yönetimi de, Batı'nın Kuzey Afrika'daki en sadık müttefiki olarak görülmüyor."³

Aynı şekilde Nato Genel Sekreteri Willy Claes 1995 yılında "Independent" gazetesine verdiği bir demeçte yeni tehlikeye ismiyle beraber işaret ediyordu. "Köktendincilik Komünizm'den daha tehlikeli, lütfen bu tehlikeyi küçümsemeyin" diyor ve ilave ediyordu "Akdeniz ülkeleri ile diyalog başlıyor. Onlara köktendinciliğin tehditlerini engellemede nasıl yardımcı olabiliriz."⁴

Bir başka yerde de Sayın Genel Sekreter Türkiye'de RP'nin yükselişine dikkat çekerek, "Türkiye'nin fundamentalistlerin eline geçmesi için desteklenmesi gerektiğini söylüyor."⁵

Bütün bunları alt alta koyduğumuzda, Batı dünyasının yeni tehdit algılamasında İslam'ı hedef tahtasına koyduğunu ve İslam'ın geriletilmesi konusunda dost yönetimlere yardımcı olunacağı ve bu mücadelede onların destekleneceği sonucunu çıkarmak hiç de zor değildir.

Batı dünyasında bu sözlerin edildiği dönem, Türkiye'nin de tehdit algılamasını yenilediği "irtica" öncelikli tehdit ilan ettiği zaman dilimi birbiriyle örtüşmektedir. Ayrıca 28 Şubat sürecinde İslami inançlarına hassasiyet gösteren bir büyük toplum kesiminin, psikolojik bir savaş sürecine tabi tutulması da bu döneme rastlamaktadır. Okuma haklarının ellerinden alınması, girişim hürriyetlerinin sınırlandırılması, kamu hayatının her alanında bir baskıyla karşılaşılan ve bir seri hukuk dışı uygulamanın muhatabı olan bu büyük toplumun hukukunu koruma yönünde, Batı yönetimlerinin en ufak bir sahicı tavır göstermemele-

ri oldukça manidardır. Başka herhangi bir olayda insan haklarının ihlali, hukuka aykırılık gibi gerekçelerle müdahale etmeye hevesli batılı kurumlar, yukarıda saydığımız insanlık dışı davranışlar karşısında duyarsızlık değil, tersinden bir duyarlılık göstermişlerdir.

Bütün bu anlatılardan sonra 28 Şubat'ın Dünya çapında başlatılan bir sürecin, Türkiye'deki uygulaması olabileceğini söylemek çok yadırgatıcı olmamalıdır. Dünyada başlayan süreç ile Türkiye'de başlatılan mücadelenin birbirini takip etmesinin bir tesadüf olma ihtimali yok denecek kadar azdır.

28 Şubat: "Çok Şey Talep Eden, Vaadi Olmayan Bir Süreç"

28 Şubat süreci şu an dahi toplum hayatının her alanında devam etmektedir. Siyasi alanda, ekonomik alanda, eğitim alanında, sosyal alanda, toplumsal hayatın tüm alanlarında etkinliğini sürdürmektedir.

Siyasi alanda: 28 Şubat'tan sonra oluşan tüm iktidar kompozisyonları, varlıklarını ve meşruiyetlerini 28 Şubat sürecini uygulayanlara borçludurlar. 28 Şubat'ın hemen akabinde kurulan iktidarın hangi konsensüsün ürünü olduğunu zamanın başbakanı, şimdiki Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz'ın yukarıda alıntılıdığımız sözlerinden anlıyoruz. Bugünkü iktidar kompozisyonunun oluşmasına vesile olan seçim sonuçlarının da neyin, kimin ürünü olduğunu 28 Şubat'ın yapıcılarında General Erol Özkasnak, "Eğer 28 Şubat olmasaydı seçim sonuçları herhalde böyle olmazdı" diyerek net bir şekilde ifade etmişti.

Dolayısıyla 28 Şubat'tan bu yana siyasi hayat, Türkiye standartlarında bile anormal sayılabilecek bir süreç yaşamaktadır.

Ekonomik alanda: Türkiye 28 Şubat'tan bu yana ekonomik olarak neredeyse iki kat küçülmüş, gayri-safî millî hasıla yüzelli milyar dolar seviyelerine inmiş, kişi başına düşen gelir düzeyi 2000 Dolar seviyelerinde dolaşmaktadır. Sadece 2001 yılı içinde Çalışma Bakanlığı verilerine göre birbuçuk milyon kişi işini kaybetmiştir. Türkiye 28 Şubat sürecinden sonra eksi büyüme dönemine girmiş ve 2001 yılında -9 büyüme göstermiştir. Yine Türkiye süreç içinde dünyanın en borçlu ülkeleri arasında ön sıralara geçmiş, iç ve dış borç toplamı yaklaşık 220 milyar dolar seviyelerinde dolaşmaktadır. Borç miktarı gayri-safî millî hasılayı aşmıştır. Topladığı vergi gelirleri borç faizini karşılamamaktadır. Hasılı ülke ekonomik açıdan hiç de iyimser olunacak bir tabloyla karşı karşıya değildir.

Dış Politika: Bir imparatorluk mirasını iyi ve kötüsüyle devralmış olan Türkiye'nin dünyadaki sıradan bir devlet olmadığı, olamayacağı ve olmaması gerektiği genel kabul gören bir gerçekliktir. Bulunduğu coğrafyada sahici devlet diye nitelenebilecek bir iki ülkeden bir tanesi belki de birincisi Türkiye'dir. Ancak Türkiye sahici bir devlet gibi yönetilmemekte ve sahici bir devlet gibi bir dış politika uygulayamamaktadır. Bunun sebeplerini uzunca sıralamakta yarar yok. Ekonomisi IMF desteğinde yürütülen bir ülkenin bağımsız bir politika uygulaması beklenemez. Nitekim AGSP ve Kıbrıs sorununda çekilen restten geri dönülmesi konusunda basına yansı-

yan haberler bu ülkenin her vatandaşına acı verecek boyuttadır. Basına yansıdığı kadarıyla, Türkiye'nin kararlılığını blöf olarak niteleyen AB yetkilileri, ekonomik kriz içinde bulunan ülkenin bir takım testler çekebilecek gücü olmadığını öne sürerek Türkiye'nin önerilerini dikkate almamışlardır.

Türkiye'de hemen hemen hiçbirşey 28 Şubat öncesinden daha iyi bir durumda değildir. Ülkenin toplumsal barışı zedelenmiştir. Beyin göçü hızlanmış, ülke gidemeyenlerin kaldıkları bir ülke konumuna düşürülmüştür.

Eğitim alanında: Eğer birtakım öğrencilerin okuma haklarının ellerinden alınması, imam-hatip okullarında öğrenci sayısının azaltılması, öğretim kurumlarındaki öğretim görevlilerinin bir kısmının baskı altında tutulması bir başarıysa 28 Şubat'ın bu konularda zahiri bir başarısı vardır.

Kısaca Türkiye'de hemen hemen hiçbirşey 28 Şubat öncesinden daha iyi bir durumda değildir. Ülkenin toplumsal barış zedelenmiştir. Beyin göçü hızlanmış, ülke gidemeyenlerin kaldıkları bir ülke konumuna düşürülmüştür. Türkiye'nin bulduğu coğrafyada çok güçlü ve itibarlı olması gereken kurumlarla halkın bir büyük kesimi arasına kırgınlık girmiştir. Bu kırgınlığın ülkeye, insanlarınıza bir yarar yoktur. Bu kırgınlık acilen giderilmelidir. Öyle anlaşılıyor ki, ülkenin bugünkü halinden yönetenlerin çoğunluğu da memnun değildir. Sen yanlış yaptın, ben doğruyu söyledim tartışmasını bir kenara bırakarak, küresel bir ablukanın aciz muhatabı durumuna düşürülen bu ülkenin, olması gere-

ken duruma ulaşması için gerekli gayret gösterilmelidir. Gerek 28 Şubat'ı yapanlar, gerekse bunun muhatabı olanlar lüzumlu olan özleştiriyi yapmalı ve ülke bir normalleşme sürecine girmelidir.

11 Eylül saldırılarından sonra meydana gelen ortamı 28 Şubat'ın haklılığına delil olarak görmek yanlış bir algılamadır. 28 Şubat iç

mücadele yaparken, 11 Eylül'ün muhatabı ABD savaşı dışında sürdürmekte ve bu eylemden sonra oluşan ortamı bahane ederek, dünyanın önümüzdeki on yıllarını plünlamaya çalışmaktadır. Ayrıca 11 Eylül süreci, zannedildiği gibi özgürlüklerin kısıtlanacağı ve güvenliğinin Türkiye'dekine benzer bir biçimde önceleneceği bir süreç olmayacaktır. Kaldı ki farz-ı muhal böyle olsa bile, özgürlüğü güvenliğinin katili olarak gören bir anlayış ilzame etmeye çalışmak orta vadede hem mülkün değil, hem de doğru değildir.

Dolayısıyla dışarıdan meşruiyet arayarak bir yanlış sürdürmeye çalışmak yerine, meşruiyeti içeride arayarak ülkeyi normalleşme sürecine sokmak, ülkeye güç, yapanlara itibar kazandıracaktır. ■

Notlar

* İfade Ahmet İnsel'e aittir.

1. Milliyet Ek, The Wall Street Journal, s.1, 29.12.1997
2. Selam gazetesi, 24.03.1997
3. Gündem Gazetesi, 19.05.1993
4. Zaman gazetesi, 12.02.1995, Milliyet, 09.02.1995
5. Yeni Şafak gazetesi, 08.02.1995